

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Začínáme podnikat: v.o.s.

Veřejná obchodní společnost (v.o.s.) je jedinou ryze osobní společností v českém právu. Její existence závisí především na činnosti jejích společníků.

Obchodní zákoník ji definuje jako společnost, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou (rozuměj obchodním jménem) a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem.

Jak jsme si již dříve řekli, zjednodušeně by se dala nazvat „společným podnikáním dvou nebo více živnostníků.“ Společníkem v.o.s. se může stát taková fyzická osoba, která splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle živnostenského zákona (věk, odbornost, trestní bezúhonnost apod.). Stane-li se společníkem v.o.s. jiná právnická osoba, pak její práva a povinnosti vykonává většinou statutární orgán této společnosti.

Bez smlouvy ani ránu

Pro založení v.o.s. je nutné sepsat společenskou smlouvu, která bude základním dokumentem, na níž bude stát veškerá organizace společnosti a práva a povinnosti společníků. Společenská smlouva musí obsahovat:

- Firmu (obchodní jméno) a sídlo společnosti
- Určení společníků (jméno a bydliště fyzické osoby nebo firma a sídlo právnické osoby)
- Předmět podnikání společnosti

Kromě těchto povinných údajů by měla obsahovat i další náležitosti. Pokud je obsahovat nebude, pak se budou tyto vztahy podpůrně řídit příslušnými ustanoveními obchodního zákoníku, ale tato obecná úprava nemusí vždy plně vyhovovat potřebám společnosti. Jde zejména o:

- Ustanovení o tom, jakým způsobem se mění společenská smlouva (podpůrně souhlas všech)
- Souhlas kolika společníků je nutný pro rozhodnutí společnosti v ostatních věcech (podpůrně souhlas všech)
- Zda jsou společníci povinni do společnosti vložit vklad a v jaké výši (ze zákona není vkladová povinnost)
- Kterí společníci jsou oprávněni k obchodnímu vedení společnosti (ze zákona každý společník)
- Jakým způsobem se dělí zisk nebo společníci se podílejí na ztrátě (ze zákona rovným dílem)
- Kdo je statutárním orgánem (ze zákona všichni společníci)
- Jak statutární orgán jedná (ze zákona každý ze společníků samostatně)
- Zda je přípustné dědění podílu (ze zákona není přípustné a smrtí společníka společnost zaniká)

Obchodní rejstřík je nutností

Takto sepsanou společenskou smlouvu je nutné nechat podepsat všemi společníky a jejich podpisy na smlouvě je třeba úředně ověřit (notářem, matrikou). Podpisem společenské smlouvy je tak společnost založena, nicméně k jejímu vzniku je třeba nechat se zapsat do obchodního rejstříku. Příslušný obchodní rejstřík vede krajský soud, v jehož obvodu se nachází sídlo společnosti. Teprve zápisem do obchodního rejstříku nabývá společnost právní subjektivitu a může začít podnikat. Ne dříve, jednalo by se o podnikání osoby, která neexistuje.

Bez svolení ostatních společníků nemůže zásadně žádný společník podnikat v předmětu podnikání společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob, ani zprostředkovávat obchody společnosti pro jiného. Rovněž nemůže být statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu jiné společnosti se stejným předmětem podnikání. Pokud by takto podnikal bez svolení ostatních společníků, pak by byl povinen veškerý zisk z tohoto podnikání převést na společnost.

Jak se stanu společníkem

Alfou a omegou vztahu společník – společnost je podíl. Podíl je vyjádřením účasti společníka na společnosti. Z hlediska občanského zákoníku jde o jinou majetkovou hodnotu se všemi aspekty: je jej možné prodat, zdědit, je na něj možné vést exekuci apod.

Nejjednodušším způsobem vzniku účasti na společnosti je podepsat společenskou smlouvu při zakládání společnosti, nebo k této smlouvě později se souhlasem ostatních společníků přistoupit. Zákon nám ovšem dává možnost nabýt účast na společnosti tím, že zdědím podíl (pokud to připouští společenská smlouva), nebo tím, že podíl získám se souhlasem zbylých společníků smlouvou o převodu podílu (tzv. si podíl koupím).

Už to jede

Základní povinností společníka je osobně se podílet na činnosti společnosti. Specifikaci této činnosti by měla obsahovat společenská smlouva. Pokud by tomu tak nebylo, pak by byl každý společník povinen vykonávat činnost, která je předmětem podnikání společnosti. Proto je možné si ve smlouvě dohodnout, že jeden bude vést účetnictví, druhý sjednávat zakázky a ostatní budou činní v předmětu činnosti společnosti. Účelně se tak využijí nejlepší znalosti každého společníka.

Veškerý zisk, který v daném účetním roce společnost vytvoří, je nutné rozdělit společníkům. Ti jej zdaní a případně mohou část takto získaných prostředků znovu vložit do společnosti. Není možné jednoduše nechat část zisku ve společnosti pro její rozvoj. Vše je nutné rozdělit.

Pokud společník porušuje své povinnosti a jedná proti zájmům společnosti, pak může společnost navrhnout soudu zrušení jeho účasti na společnosti. Pokud účast takového společníka soud zruší, náleží mu vypořádací podíl, který kompenzuje činnost vykonanou ve prospěch v.o.s.

Za splnění svých závazků odpovídá v.o.s. celým svým majetkem. Pokud nestačí ke krytí všech závazků, pak nastupuje institut ručení společníků. V tom případě může věřitel žádat, aby dluh společnosti splatil kterýkoliv ze společníků, záleží pouze na výběru věřitele. Tento společník je povinen dluh splnit namísto společnosti a tímto splněním mu vůči ostatním společníkům vzniká právo regresu – může žádat, aby mu část takto splaceného dluhu ostatní společníci uhradili z titulu ručení.

Nic netrvá věčně

Obecně se společnost zrušuje uplynutím doby, na kterou byla založena, dosažením účelu, pro který byla založena, rozhodnutím soudu, rozhodnutím společníků a dalšími málo obvyklými skutečnostmi.

Nikdo ale nemůže společníky nutit, aby ve společnosti setrvali. Proto je možné podat výpověď se 6měsíční výpovědní lhůtou, na jejímž konci buď společnost zanikne, provede se likvidace a mezi společníky se rozdělí likvidační zůstatek, nebo se zbylí společníci dohodnou, že budou pokračovat i bez vystoupivšího společníka a tomuto společníku namísto podílu na likvidačním zůstatku náleží vypořádací podíl, obvykle v obdobné výši.

Obdobná situace nastává, zemře-li společník a společenská smlouva nepřipouští dědění podílu, nebo

dědění podílu připouští, ale dědicové odmítnou vstoupit do společnosti namísto zemřelého, popř. nejsou ke vstupu do společnosti způsobilí podle živnostenského zákona.

A naprosto stejně se řeší i situace, kdy je prohlášen konkurs na majetek jednoho ze společníků, na podíl jednoho ze společníků je nařízena exekuce, jeden ze společníků je zbaven způsobilosti k právním úkonům, nebo přestane splňovat podmínky živnostenského zákona

Mimo tyto způsoby zániku je možné ještě zrušit společnost s převodem jmění společnosti na společníka, nebo provést fúzi či změnu právní formy, ale to už jsou velmi specifické činnosti vyžadující hluboké znalosti.

Zdroj: Osobní finance, Vít Doležálek